

Kapitel 20. Tilsyn

20.1. Tilsynsmyndigheden

20.2. Tilsynets udøvelse

20.3. Selvhjælpsbestemmelser

20.4. Pligt til lovliggørelse

20.5. Istandsættelse af fortidsminder

20.6. Myndighedernes adgang til offentlige og private ejendomme

20.1. Tilsynsmyndigheden

Amtsrådet

Naturbeskyttelseslovens regler, om tilsyn i lovens kapitel 11 svarer til de regler der har været gældende hidtil i naturfredningsloven og sandflugtsloven. Efter lovens § 73 er det således amtsrådet, der fører det almindelige tilsyn med overholdelse af loven og de forskrifter, der er udstedt efter loven, samt af fredningsbestemmelser. Med fredningsbestemmelser sigtes også til fredningskendelser og overenskomster om fredning indgået for fredningsnævnet.

Fra ovennævnte hovedregel gælder der følgende undtagelser:

Kommunalbestyrelsen

Kommunalbestyrelsen har tilsynet med overholdelsen af de bestemmelser, kommunalbestyrelsen selv administrerer, nemlig sø- og åbeskyttelseslinien og skovbyggelinien i byzone og sommerhusområder, jf. lovens § 65, stk. 4, jf. § 16, stk. 1 og § 17, stk. 1.

Skov- og Naturstyrelsen

Ifølge lovens § 73, stk. 2 fører Skov- og Naturstyrelsen tilsyn med overholdelsen af reglerne om klitfredning, jfr. lovens §§ 8-9.

Ifølge lovens § 73, stk. 4 kan miljøministeren bestemme - generelt ved bekendtgørelse eller i forbindelse med en konkret (frednings-)sag - at tilsynet udøves af en anden myndighed. Med hjemmel heri er det i bekendtgørelse nr. 551 af 22. juni 1992 om pleje og tilsyn bestemt, at Skov- og Naturstyrelsen har det almindelige tilsyn med de arealer Miljøministeriet ejer.

Særligt vedr. bekendtgørelser om fredning af statsejede arealer og søterritoriet

I bekendtgørelser om fredning af statsejede arealer og søterritoriet efter lovens § 51 fastsættes bestemmelser om tilsynet efter forhandling med amtsrådet og de øvrige berørte myndigheder og optages i fredningsbekendtgørelsen. Dette svarer til de hidtidige fredningsbekendtgørelser efter naturfredningslovens § 60. Disse regler træder i stedet for lovens almindelige regel om tilsyn. Det samme er tilfældet med bekendtgørelser om sejladsbegrænsning efter lovens § 29 (tidligere naturfredningslovens § 60 a).

Myndighedernes indberetningspligt overfor tilsynsmyndigheden

Alle myndigheder, der deltager i administrationen af naturbeskyttelsesloven vil i deres virke kunne blive opmærksomme på forhold, der er i strid med loven eller de regler og afgørelser, der er truffet efter loven. Fastlæggelsen af tilsynspligten fritager ikke myndighederne fra at søge ulovligheder lovliggjort, men fastlægger alene hvilken myndighed, der har ansvaret for at reagere direkte overfor den ansvarlige privatperson. Det er således fastslået i § 73, stk. 7, at kommunalbestyrelsen skal indberette ulovligheder, som den måtte blive opmærksom på, til tilsynsmyndigheden i de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen ikke selv er tilsynsmyndighed.

20.2. Tilsynets udøvelse

Tilsynet bør udøves på tilsynsmyndighedernes eget initiativ

Tilsynsmyndigheden må udøve sit tilsyn på eget initiativ. Myndigheden er således ikke afhængig af anmeldelser af ulovligheder. På den anden side vil der være en pligt til at foretage undersøgelser af anmeldelser og klager, som ikke er åbenbart grundløse.

Tilsynets hyppighed

Der er ikke fastsat regler om tilsynets hyppighed, men det bør føres med sådanne mellemrum, at krav om retablering i forbindelse med konstatering af ulovlige forhold ikke vanskeliggøres, fordi ejer eller bruger kan siges at være i god tro eller have indstillet sig på, at myndighederne har accepteret den ulovlige tilstand.

Det bemærkes i denne forbindelse, at den strafferetlige forældelse er 5 år. Derimod er der ikke nogen lovbestemt forældelse af ejers og brugers forpligtelse til at berigtige et ulovligt forhold, bortset fra hvad der måtte følge af almindelige retsgrundsætninger.

Pligten til at søge ulovlige forhold lovliggjort

Når tilsynsmyndigheden konstaterer et ulovligt forhold, har den pligt til at søge dette lovliggjort, med mindre forholdet har underordnet betydning, jf. lovens § 73, stk. 6. Dette betyder som udgangspunkt, at der skal gives påbud om at lovliggøre forholdet.

Spørgsmålet om dispensation til bibeholdelse af et ulovligt forhold (retlig lovliggørelse) afgøres af de myndigheder, der har den almindelige kompetence til at træffe den pågældende type afgørelser.

Det følger af § 78, stk. 1, 2. pkt., at påbud, der ikke indeholder andre elementer end en statuering af, at en ulovlig aktivitet skal ophøre, eller at en ulovlig tilstand skal retableres til det lovlige (eventuelt med frist hertil), ikke kan påklages. Dette gælder ikke hvor påbudet, i tilfælde hvor der kan dispenseres, formelt set eller i realiteten har karakter af afslag på en dispensation. Et påbud om, at tidligere fastsatte vilkår eller lignende skal efterkommes kan selvsagt ikke påklages. , Når tilsynsmyndigheden konstaterer et ulovligt forhold, bør der typisk anvendes følgende fremgangsmåde.

I tilfælde hvor der er tale om en ulovlighed der er afsluttet, bør tilsynsmyndigheden skriftligt meddele den pågældende, at man har konstateret ulovligheden, og at vedkommende har pligt til at lovliggøre forholdet. Når der kan dispenseres bør der i forlængelse heraf angives, at såfremt vedkommende ikke inden en

nærmere angiven frist, enten har bragt forholdet fysisk i orden, eller indsendt en ansøgning om bibeholdelse, vil sagen blive overgivet til politiet. Baggrunden for at den pågældende bør gøres opmærksom på muligheden for at indgive en dispensationsansøgning er bl.a. at give mulighed for at fremkomme med anbringender om eventuelle formildende omstændigheder.

I tilfælde hvor der er tale om igangværende ulovligheder, altså handlinger som endnu ikke er afsluttet, bør der reageres på en sådan måde, at arbejdet omgående indstilles. Der bør i sådanne situationer gives påbud om at standse arbejdet.

Politianmeldelse

Hvis den ansvarlige ikke søger forholdet lovliggjort enten ved retablering af tilstanden eller ved ansøgning om efterfølgende dispensation må tilsynsmyndighedens reaktion i almindelighed være politianmeldelse med henblik på, at der rejses tiltale med påstand om straf og pålæg ved dom om genopretning af den ulovlige tilstand, under tvang af fortløbende bøder. Det samme gælder, hvor dispensation afslås, uden at den ansvarlige tager skridt til genopretning. Der kan også reageres i form af en efterfølgende dispensation samt politianmeldelse i anledning af den skete overtrædelse.

Særligt vedr. indgreb i fortidsminder

Indgreb i fortidsminder kræver Skov- og Naturstyrelsens tilladelse. Dette gælder også, når indgrebet sker som led i en genopretning. Amtsrådet må derfor inddrage Skov- og Naturstyrelsen i sager, der vedrører indgreb i et fortidsminde. Inddragelse af styrelsen er derimod ikke nødvendig ved overtrædelser af fortidsmindebeskyttelseslinien eller ved påtale af henlæggelse af affald og lignende på fortidsminder. Det må dog gøres klart for den ansvarlige, at der ikke må anvendes metoder, der kan skade fortidsmindet i forbindelse med retableringen.

20.3. Selvhjælpsbestemmelser

I særlige situationer har tilsynsmyndigheden adgang til at udføre genopretningen af den lovlige tilstand selv. Lovens § 74, stk. 4, giver myndigheden denne ret, når et ulovligt forhold frembyder fare for opretholdelsen af tilstanden af et område eller for dyr eller planter, der er beskyttet i medfør af loven, og et påbud om at berigtige forholdet ikke efterkommes rettidigt. Arbejdet udføres på den forpligtigedes regning.

En tilsvarende selvhjælpsbestemmelse findes, hvor der ved dom er meddelt påbud om lovliggørelse, og tvangsbøder ikke virker, jfr. § 74, stk. 3.

20.4. Pligt til lovliggørelse

Lovliggørelsespligten påhviler både ejere og brugere

Det bemærkes, at det efter § 74, stk. 1, er både ejeren og brugeren, der har en forpligtelse til at berigtige retsstridige forhold. Det er således nu tydeliggjort, at forpligtelsen til at berigtige retsstridige forhold også påhviler brugere af en ejendom, eksempelvis når ejendommen er forpagter ud eller overtaget som brugelig

pant. Ordlyden af bestemmelsen er herved kommet til at svare til lignende bestemmelser i anden lovgivning.

Såfremt den relevante myndighed har lovliggjort forholdet ved en dispensation, består der naturligvis ingen pligt til at berigtige forholdet fysisk.

20.5. Istandsættelse af fortidsminder

Bestemmelsen i § 75 svarer til naturfredningslovens § 50 om istandsættelse af beskadigede fortidsminder. Der er dog i stk. 2 medtaget en udtrykkelig hjemmel til at forlange foranstaltninger gennemført, der hindrer gentagen beskadigelse. Det drejer sig især om hegning mod kreaturer. Der er ligeledes i stk. 3 medtaget en udtrykkelig hjemmel for ministeren til selv at foretage en genopretning, som ejer og bruger ikke skønnes at kunne udføre kulturhistorisk forsvarligt. Beføjelserne efter stk. 2 og 3 er delegeret til Skov- og Naturstyrelsen. De to bestemmelser svarer til hidtidig praksis.

20.6. Myndighedernes adgang til offentlige og private ejendomme

Lovens § 76 svarer i hovedtræk til den hidtidige bestemmelse i naturfredningslovens § 65 om fredningsmyndighedernes adgang til offentligt- og privatejede arealer.

Adgang kan ske uden retskendelse

Formuleringen er imidlertid moderniseret, og det er samtidig præciseret, at adgangen kan ske uden retskendelse, og at også personer, som af myndighederne er bemyndiget dertil, har adgangsret efter bestemmelsen. Dette har betydning i f.eks. de tilfælde, hvor myndighederne benytter private konsulentfirmaer til at løse opgaver i forbindelse med forberedelse af fredningssager eller andre undersøgelsesopgaver i henhold til loven. Det kræves, at de der er bemyndiget, i givet fald kan dokumentere dette overfor ejer og bruger.

Besigtigelsesretten omfatter også en adgang til at udtage prøver af f.eks. vand- og jordbundsforholdene, når det kan ske uden gene eller skade for ejeren.

Forudgående meddelelse

Reglen i naturfredningslovens § 65, stk. 2 om, at besigtigelse kan foretages uden at tilkalde sagens parter, er ikke gentaget i loven, idet den må betragtes som overflødig. Det forudsættes dog, at der som hidtil så vidt muligt skal gives forudgående meddelelse om besigtigelse, herunder om eftersyn af forretningslokaler som led i kontrollen. Udover hvor forudgående meddelelse ikke kan gives af praktiske grunde, kan forudgående meddelelse undlades, hvor formålet med eftersynet ville forspildes, hvis en sådan meddelelse blev givet.

Politiets medvirken

Bestemmelsen om politiets medvirken giver mulighed for kontrol og eftersyn, således at dette kan ske uden ransagningskendelse i tilfælde, hvor en erhvervsdrivende modsætter sig eftersynet.

Adgangen til at foretage undersøgelser

Det skal i den forbindelse bemærkes, at eftersynet også omfatter gennemgang af forretningsprotokoller, skabe og lign. i forretningslokaler, hvis dette er nødvendigt for at kunne afgøre, om lovgivningen er overholdt. Bestemmelsen giver kun hjemmel til undersøgelse af lokaler, der helt eller delvis udgør - eller anvendes som - forretningslokaler, hvorimod undersøgelse af lokaler, der udelukkende anvendes til privat bopæl, må ske under iagttagelse af de sædvanlige regler om ransagningskendelse. På den anden side må alt, hvad der findes i forretningslokalet, og som det ikke klart fremgår anvendes udelukkende til privat brug, kunne undersøges.

Under kontrolbesøget kan effekter tages i forvaring eller beslaglægges efter retsplejelovens almindelige regler herom.

Vejledningspligt for indehaver og beskæftigede

For at tilsynet med erhvervsvirksomheder skal kunne udøves på en hensigtsmæssig måde er det i loven fastslået, at indehaver og beskæftigede har pligt til at yde vejledning og hjælp til myndighederne, når disse udnytter de beføjelser, som er tillagt myndighederne i loven.